

membra ita dignanter, ita diligenter propriis manibus contrectabat, ut Christi vulnera fovere putaretur. Et vere sic erat; totum enim pro Christo faciebat, et totum sibi Christus imputabat, qui ait: *Infirmus fui, et visitastis me* (Matth. xxv). Unde etiam ipse famulum suum secretis consolationibus sæpius visitabat, et in opus ministerii hujus mirabiliter incitabat.

Quadam igitur vice vidit hujusmodi visionem in Claravalle. In primis itaque audivit quasi quemdam nuntium celestem, præconaria voce clamantem; « Ecce Christus venit, surgite, et occurrite Salvatori. » Cumque omnes certatim ad videndum properarent, tunc et ipse occurrit, et stetit in ostio claustrum per quod eum venire sciebat. Igitur, ingrediente Domino, accessit et adoravit eum, flagitans ut acciperet benedictionem et misericordiam a Deo salutari suo. Qua percepta, cœpit eum attentius intueri, et miro pietatis affectu compatiebatur ei, siquidem apparebat ei veluti dolens atque infirmus, confixus clavis, lancea perforatus, ac si eadem hora de cruce depositus esset, ita ut ex plagis copia sanguinis emanaret. Porro ipse Dominus linteolos mundos quasi corporalia tenens, eisdem vulneribus imprimebat, et cruore deterso in terram eos projiciebat. Quos frater ille cum summa veneratione recolligens ac nimia devotione deosculans, quasi redemptionem animæ suæ in sinu suo **363** repositos conservabat. His et hujusmodi revelationibus frequenter a Domino recreatus, non cessavit usque in finem operari bonum ad omnes, maxime autem ad peregrinos et miseros ægrotantes.

Tandem vero, cursu vitæ peracto, ad diem ultimum venit. Cumque venerabilis Pontius abbas ad eum gratia visitationis accederet, quæsivit ab eo quid ageret et quonam modo se haberet. Ille vero respondit: « Bene, charissime Pater, bene omnino agitur mecum, quia vadens vado ad Dominum meum. — Quid ergo? inquit, corporalem molestiam ægre non toleras, et mortis angustiam non formidas? — Ego, inquit, omnia tranquilla, omnia læta considero, quia præventus sum a Domino in benedictione dulcedinis, quæ omnem mihi mœorem a corde, et omnem pene dolorem a corpore tulit. » Respondens itaque abbas, dixit ei: « Age jam, dilecte mi frater, dic mihi obsecro propter Deum, si tibi divinitus est aliquid revelatum. » Tunc ait illi: « Modo antequam huc introissetis, apparuit mihi, misero licet atque indigno, Dominus Jesus Christus, qui propitio ac sereno vultu et signa beatissimæ passionis ejus ostendens, ait: « Ecce peccata tua deleta sunt a facie mea. Veni ergo securus; veni et vide, ac deosculare vulnera mea, quæ tantum dilexisti, et toties confovisti. » Tali ergo promissione firmatus, jam mori non timeo, quia reposita est hæc spes mea in sinu meo. Et scitote quia proxima nocte (erat autem vigilia beati Martini), migraturus sum, dum opus diei celebrabitur in ecclesiâ et tali hora. » Defunctus

est igitur eadem nocte, et tempore quo prædixit; jamque, ut vere confidimus, requiescit a laboribus universis, **364** invento nimirum Domino quem suis manibus exquisivit.

CAPUT XVI.

Cuidam fratri de peccatis suis turbato et contrito, ostendit Christus lacrymas et luctus penitentium quanti æstimaret.

Frater quidam de monasterio Clarevallensi, dum pro peccatis suis quibus Deum nimis offenderat, remebundus et anxius incessanter seipsum affligeret, tota die ingrediebatur tristis et mœrens, finem lamentis et fletibus interdicens. Qui cum in tanta cordis amaritudine diutius versaretur, nocte quadam vidit in visione Dominum Jesum Christum, sacerdotalibus ornamentis indutum, et missam celebrantem. Quoties vero juxta sacrificii ritum sese ad populum convertebat, tollens in manibus suis calicem de altari, cunctis qui aderant videndum offerebat. Porro in ipso calice nihil aliud erat nisi lacrymæ, quibus beata Magdalena pedes ejus in domo Simonis rigaverat. Cumque prædictus frater, secus pedes Domini positus ista cognosceret, percunctatus est eum, dicens: « Obsecro, Domine, utquid ostendis nobis calicem istum, cum lacrymis quæ in eo sunt? — Ut videant, inquit, et sciant universi quantum mihi placet contritio cordis, et penitentia luctus, qui ad exemplum penitentium tandiu servavi lacrymas hujus peccatrici ad pedes meos flentis et penitentis. »

365 CAPUT XVII.

Eidem fratri Christus Dominus spem veniæ et misericordiæ suæ, alio mirabili viso ingressit.

Sub eadem vero tempestate, dum adhuc malorum suorum penitudine isdem frater seipsum quotidie maceraret, vidit in visu noctis sese in lacu profundissimo fluctuantem ac periclitantem. Cumque jam evadendi spes nulla superesset, en subito adfuit Salvator, ambulans nudis pedibus super aquas. Qui cum ad eum pervenisset, levavit in brachio, atque in sinu suo miserum misericorditer atque dignanter, sublatusque de aquis posuit in prato virenti et amœno. Quod cum ille vidisset, illico procidens ad pedes ejus, præ immensitate lætitiæ, animo gestire cœpit, insatiabili desiderio sibi astringens atque deosculans pia vestigia Salvatoris.

CAPUT XVIII.

Ejusdem argumenti visio, eidem fratri ostensa.

Quadam vero die, cum æstuanti animo nosse cuperet utrum a Domino indulgentiam consequi mereretur, cœpit ardentem insistere, gemitibus inenarrabilibus atque suspiriis divinam pietatem obsecrans, et exoptans ut hoc ei aliquo modo iniretur. Sequenti itaque nocte, dum ita affectus fratrum vigiliis interesset, subito venit in mentis excessum. Et ecce astitit **366** ei nescio quis, novaculum acutam et quasi insensibilem per caput ipsius leniter ac suaviter ducens; qui etiam in momento, in

ictu oculi, veluti rasis ei barbam, collum et coronam. Verumtamen paucos pilos in uno tempore deserens, somnolentiæ vitium quo frater ille, quamvis invitus, adhuc tamen graviter premebatur, forsitan denotavit. His et hujusmodi consolationibus isdem frater relevatus, aspirante Domino, didicit in spem veniæ respirare.

CAPUT XIX.

In villa territorii Tullensis Domno-Martino eucharistia cum sacra pixide et corporali flammis evasit, circumjectis omnibus rebus incendio absumptis.

In territorio Tullensi, villa quæ Domnus-Martinus dicitur, quadam vigilia Paschæ, cum forte deesset in ecclesia oleum ad lampades concinnandas, posuerunt ante altare candelam accensam, ut ibi arderet tota nocte. Quæ cum fuisset in pavimento super absidam unam minus caute locata, casu inde collapsa et usque ad altaris crepidinem devoluta est. Allambens itaque flamma invasit illico pallam atque combussit, et sæviens incendio concremata sunt pariter universa altaris operimenta, quibus tunc solemniter et copiose ornatum erat. Mane vero intrantes ecclesiam presbyter atque ministri videre quæ circa altare ignis effecerat, cunctaque reducta penitus in cinerem ac favillas. Verumtamen corpus Domini, cum pixide lignea **367** in qua super altare et super ipsa linteamina positum erat, ignis undique sæviens omnino non tetigit, adeo ut pannus etiam sericus, quo ipsum vasculum operiebatur, omnino appareret illæsus. Cumque sacerdos, adhibita scopa, cineres de altari colligeret, ut eas in loco mundo reconderet, reperit in eisdem (mirum dictu!) sacratissimum corporale, quod, inter altaris linteamina positum et obvolutum, putabat omnimodo cum eis esse consumptum. Quod cum protinus displicasset, ita sanum et candidum prorsus apparuit ac si diligenter in cista locatum fuisset. Quodcum vidisset omnis populus, lætati sunt valde, mirantes et magnificantes omnipotentiam Redemptoris. Hoc nobis retulit quidam religiosus monachus Clarevallensis, qui ejusdem presbyterii nepos, dum adhuc esset in sæculo, candelam illam ante ipsum altare accendit, et cuncta quæ acciderant ipse vidit.

CAPUT XX.

Eucharistiæ sacramentum in arca reconditum et in carnem convertitur, et divini luminis indicio proditur.

Referente Christianissimo rege Francorum Ludovico, cognovimus in pago Atrebantensi ante biennium tale quoddam de corpore Domini accidisse miraculum. Die sancto Paschæ mulier quædam ad ecclesiam eunti filio suo præcepit ut, postquam communicasset, duobus parvulis suis domi remanentibus corpus Domini secum afferre satageret. Qui jussa parentis exsequi cupiens, duas oblationes sacras, ignorante **368** presbytero, de sacrario tulit atque attulit ei. Illa vero suscipiens eas, alte-

ram communicaturis infantibus dispertivit, alteram instita colligatam diligenter in arca recondidit. Post paucos itaque dies unus ex puerulis ejus vidit immensa luminaria circa eandem arcam divinitus accensa, quæ totam domum ingenti claritate perlustrabant. Quod videns infantulus, matrem suam festinanter accersit verbo digitoque demonstrans luminaria copiosa quæ in ejus oculis radiabant. Cumque mater intente respiceret et nihil penitus videre prævaleret, arcam illam posita clavi reserare tentavit, sed nulla virtute, nulla funditus arte prævoluit. Unde mirata et obstupefacta vehementer, properavit adducere presbyterum ipsum ad tale miraculum intuendum. Qui cum festinus adesset et claritatem illam quam puer aspiciebat videre non posset, illico clavem illam de manu mulieris accepit, et sine ulla difficultate arcam celeriter reseravit. Quam cum aperisset, institam illam in qua ligata erat eucharistia infectam sanguine reperit, et eandem hostiam sacrosanctam, manente figura panis, in specie carnis permutatam. Quo viso, presbyter et qui cum eo erant mirati sunt valde; et adorantes deificum corpus, cum honore et reverentia ad ecclesiam detulerunt atque in sanctuario digne collocaverunt.

369 CAPUT XXI.

In pago Carnotensi hostiæ sacrosanctæ pars major in carnem mutatur.

Eodem quo supra referente, cognovimus quod hoc anno in pago Carnotensi hujusmodi signum super eodem sacramento contigerit. Sacerdos quidam dum sacramenta offerret, invenit ante fractionem corpus Dominicum, in speciem defæcatæ ac pulcherrimæ carnis ex majori parte matatum, ita tamen ut evidenter ejusdem hostiæ circulus et literæ semper in ea apparerent. Verumtamen illa pars hostiæ quam inter digitos suos presbyter tenuerat, solummodo panis speciem retinebat. Videntes itaque sacerdos et plebs universa quæ aderat rem tam mirabilem, obstupuerunt, et exultantes Domino cum tremore, ipsam eucharistiam in sacrario collocaverunt, ubi etiam nunc in vase cristallino reposita honorifice custoditur. Nuper vero cum quidam capellani et clerici supradicti Francorum regis, viri fideles et honesti, hujus rei veritatem nobis pro certo astruerent, adfuit etiam unus inter eos qui teste Deo asseverabat se ipsam eucharistiam eodem modo quo prædiximus immutatam propriis oculis aspexisse.

CAPUT XXII.

Feria sexta sacrificante presbytero, hostia eucharistica in carnem, calix in sanguinem vertitur.

Simile quoque miraculum de eodem sacramento audivimus, sed quando vel ubi acciderit, incertum habemus. Quidam honestæ conversationis **370** presbyter, dum in quadam sexta feria sacrificaret, reperit ante perceptionem hostiam sacramentam in similitudinem carnis esse conversam, ipsumque calicis sacramentum in speciem sanguinis com-

mutatum. Quod cum ille vidisset, nihil omnino exhorruit, sed totum fideli ore percepit. Cumque peracta missa hoc ipsum quod acciderat, episcopo suo revelasset, increpavit eum episcopus quod tantum Dei munus sibi ad videndum minime reservasset. Sequenti vero feria sexta cum itidem missam celebraret, idem ei miraculum accidit, ipsumque episcopo cernendum reservavit. Quod cum ille vidisset, cunctisque videndum exhibuisset, immensa omnipotenti Deo gratias retulit, ipsumque sacramentum, veluti thesaurum incomparabilem, præcepit in ecclesia cum digna veneratione custodiri.

CAPUT XXIII.

Celebrante missam sacrilego sacerdote, peracta consecratione, paulo ante quam communicare vellet, panis sacer e patena et sanguis e calice momento evanuerunt.

Vir honestus ac religiosissimus, Petrus abbas Sancti Remigii Remensis, retulit in capitulo Clarevallensi rem certissime cognitam, quam in eodem anno evenisse asseverabat; verumtamen personam cui res ipsa acciderat, quia non voluit infamare, noluit ex nomine designare. Ait ergo: « Presbyter quidam sæcularis appellatus est ad dominum papam, et accusatus coram eo de noxa criminali. Qui cum ab eo interrogaretur, **371** etiam sub anathematis intentione, elegit potius excommunicari quam veritatem de perpetrato crimine confiteri. Et quoniam legitimis attestacionibus convinci non poterat, dimissus est tandem velut innocens reus, ipsius qui non fallitur examini reservandus. Cumque reversum ad propria, conscientia graviter remorderet, reliquit interim habitum, non animum sæcularem, ingressusque monasterium clericorum, professus est inibi vitam regularem. Qui cum jam in eo plurimum temporis peregisset, nolebat ullo modo confiteri justam illius excommunicationis sententiam, qui a summo pontifice innodatus erat, et tamen sacerdotis officio incessabiliter fungi puenenda temeritate præsumebat. Quadam itaque die sacrificante illo et *Agnus Dei* jam dicto, cum juxta illius ordinis consuetudinem, super patenam corpus Domini posuit, et coram ipso modice inclinando caput humiliasset, continuo se erexit ut solito more communicaret. Sed (quod est mirabile dictu!) eadem hora angelico, ut fas est credere, ministerio sublatus est invisibiliter panis ille cœlestis de patena, et de calice sanguis. Quod cum presbyter ille conspiceret turbatus et contritus illico obstupuit, nimirum intelligens ac sciens quam justo quamque tremendo iudicio Dei evenisset. Moxque celeriter adiens Patrem spiritualement, confessus est tandem compunctus et poenitens impietatem suam, quam etiam ipso tacente jam cœli revelabant. »

372 CAPUT XXIV.

In vico Belesmo territorii Catalaunensis eucharistia ad moribundam feminam latenter transmissa, a maligno spiritu publicatur.

In territorio Catalaunensi, vico quem nuncupant

A Belesmum, erat ante septennium presbyter quidam, nomine Willelmus, lubricus homo multumque inhoneustus. Ad hunc itaque veniens aliquando quidam laicus homo, rogabat eum pro quadam pauperula parochiana sua, quæ in rure proximo commanebat ut eam citius visitaret, et morienti viaticum ministraret. Ipse vero, ut erat piger et negligens, ire recusavit, sed eidem laico corpus Domini committens, ait: « Vade, et dicitis clerico illi qui in ipso viculo habitat, ut morientem feminam adiens, hanc ei eucharistiam tradat. » Erat autem nox. Abiens itaque homo cum Dominico sacramento, dum esset in itinere, reperit in ipsa via jacentem spiritum immundum, et quasi mortuum aliquem sudario candido coopertum. Quem cum primo vidisset, inhorruit, moxque signo crucis armatus et sacri corporis virtute confusus, declinavit paululum ab eo, et ita pertransiit. Tunc ille, qui mortuus videbatur, repente surrexit, et clamans ad eum, dixit: « Nisi ille quem portas tibi nunc præsidio esset, utique malo tuo huc advenisses. » Quò dicto, versipellis insidiator evanuit, et ita nocenter innocens atque inutiliter utilis fuit, qui non modo non potuit malignitatem explere quam vellet, verum etiam, **373** cogente Domino, confessus est veritatem quam dicere nollet.

CAPUT XXV.

Ad sceleratum hominem morti proximum allata eucharistia, priusquam eam ille perciperet, a demonibus in aera sublatus, et ad terram elisus est.

In provincia Flandriæ, non multo antea tempore, terribile quid accidisse comperimus. Quidam carnalis atque perversus homo, cum morti appropinquasset, allatum est ei Dominicum sacramentum, ut communicaret. Quod cum ille fuisset intuitus, illico repercussis oculorum luminibus, quasi magno fulminis ictu vehementer infremuit et vibrato corpore de lecto exsilens, raptu dæmonum elevatus est supinus id aera sursum, ac protinus extra lectulum recidens, medius crepuit, et animam in felicem evomuit. Porro de manu presbyteri corpus Domini excussum, et in eodem lectulo cadens, super lintheum venit. Ipse autem presbyter nimio terrore percussus, demerentiam incurrit. Qui etiam multo postea tempore superstes, nunquam sensum recuperavit, sed quasi bestia factus, quotidianam procuracionem accipiebat de domo comitis Flandrensis.

374 CAPUT XXVI.

Quidam conversus Becci, morti proximus, totius conventus precibus a demonum insultibus liberatur, et sacramentis munitus, in bona confessione e vivis excedit.

Conversus quidam de fratribus Becci, quod est cœnobium Cisterciensis Ordinis in Normannia, cum jam morti proximus esset, monebant fratres ut confiteretur et sacram communionem acciperet; quod ille vehementer abhorrens, pertinaci animo recusabat. Laborantes itaque fratres per unius diei

spatium ut hoc ei persuadere possent, cum suam **A** industriam nihil in hac parte prævalere cognoscerent, communi consilio decreverunt specialem pro eo in conventu facere obsecrationem. Congregati itaque in ecclesia cuncti fratres, multiplicatis litanis et psalmis in fletu et planctu Dominum exorabant, ut ita periclitantem animam illam de profundo malorum eriperet, nec eam aliquatenus in tali damnatione mori permitteret. Expleta autem oratione clamare coepit infirmus, et dicere: « Eia, fratres, succurrite citius, et afferte Dominicum sacramentum, ne forte iterum partes adversæ veniant, et me inveniant imparatum. Aderat namque modo ingens dæmonum turba, a quibus undique pressus, ita coarctabar, ut nullum suggerentibus vobis possem dare responsum de salute mea. **B** Et ecce iterum fratres nostri, tam monachi quam conversi, in unam aciem conglobati, cum magno impetu super dæmones irruerunt, et singuli singulos invadentes, **375** in manu potenti et brachio excelso, omnes penitus expulerunt, et me per Dei misericordiam liberarunt. Audientes itaque fratres gaudio magno gavisii sunt, et abeuntes in instanti sacrosanctum Domini corpus ei exhibuerunt. Ipse vero compunctus ac poenitens cum ingenti reverentia et pietate communicavit, et protinus in bona confessione spiritum emisit.

CAPUT XXVII.

Longipontis conversus, qui denarium unum, et buculam unam absque licentia retinebat, percepta in Paschate eucharistia, prunam ardentem præcordiis injecisse sibi visus est.

In monasterio Longipontis, conversus quidam denarium unum et unam buculam absque licentia peculiari ab initio retinebat. Igitur die Paschæ, cum sacram oblationem recepisset, visum est ei quod prunam ardentem præcordiis ejus aliquis injecisset. Qui mox de oratorio exiens, suumque diversorium adiens, protinus id quod acceperat, nausea perurgente reject in cineres, antequam vas aliquod ad excipiendum apprehendere posset. Tunc accersito abbate loci, confessus est delictum quod commiserat, et periculum præsens quod ex eo incurrerat. In crastinum autem abbas cuncta quæ **D** acciderant, in capitulo ad fratrum audientiam retulit, et propter negligentiam sacra communionis, communem poenitentiam nobis qui adfuimus injunxit. Porro **376** conversus isdem crescente ægritudine lecto decubuit, et diutissime postea languens utrum deinceps convaluerit incertum est nobis.

CAPUT XXVIII.

Ad porcorum salutem eucharistia in stabuli limine occultata, divinitus revelatur, et magna ex parte in carnem conversa reperitur.

Sanctimoniam quamdam feminam novimus, quæ magnis virtutibus pollens, etiam prophetandi gratiam habere probatur. Huic autem nuper Dominus apparsit tale quid revelare dignatus est, dicens: « Inhonestius me tractant fideles mei,

quam Judæi sive pagani. Modo namque fecere me porcarum, depositum tenentes in proxima villa corpus meum abscondite atque vilissime in stabulo porcorum, ne porci pestilentia aut mortalitate dispareant. » Cum igitur ancilla Dei verbum hoc in medium protulisset, continuo coeperunt investigare diligenter, etiam cum intentione anathematis, quis tantum sacrilegium perpetrasset. Videns itaque reus quia jam latere non poterat, confessus est tandem malum quod egerat, ostendens etiam in ostii sulco foramen occultum, in quo Dominicum corpus erat occultatum. Aperto igitur aditu repererunt hostiam sacrosanctam, in similitudinem carnis jam ex magna parte mutatam. Videntes vero fideles sanctum canibus datum et margaritam porcis appositam (*Matth. vii*), graviter ingemuerunt, tollentesque sacrum de non sacro, cum timore **377** et reverentia magna ad ecclesiam reportarunt, atque in sacrario digne, ut dignum est, reposuerunt.

CAPUT XXIX.

Pauperculus rusticanus, exceptam in die Pasche et ore retentam eucharistiam cum vestimento suo insuisset spe sublevandæ inopie suæ, ab eo postmodum ex morbo periclitante prodita, tota carnea inventa est.

Similiter in episcopatu Carnotensi, ante bis denos annos tale quid accidisse cognovimus. Quidam rusticanus atque pauperculus homo, a nescio quo impostore maligno audierat quia si Dominicum Corpus secum assidue circumferret, in modico tempore divitiis abundaret. Accipiens itaque die Paschæ sacrosanctum Domini Corpus, integrum ore retinuit. Quod protinus assuens in margine cappæ, multo secum tempore tulit, nec ei tamen aliquando paupertas et miseria defuit. Hic igitur tactus ægritudine lethali, ad extrema devenit. Cumque se morti propinquare conspiceret, tandem miser ad se reversus, miserabili sensit experimento verum esse quod ait Apostolus quia *qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, et in laqueum diaboli (I Tim. vi.)* Dolens ergo et poenitens, confessus et rapinam quam sacrilego ore pervaserat, indicans etiam corporale indignum in quo dignissimum corpus repositum erat. Accipiens itaque presbyter ipsam vestem, et coram astante populo dissuens, invenit hostiam sacram, pristina quidem manente figura, in naturam et speciem carnis omnino **378** conversam. Quod ubi nuntiatum est præsuli Carnotensi, protinus ad ipsum locum cum comitatu magno venire curavit. Assuensque thesaurum illum incomparabilem et ad urbem ipsam maximo cum honore deferens, occurrente sibi clero et populo innumerabili, in ecclesiam Beatæ Virginis Matris solemniter intulit, ibique dignissime conservandum decenter ac sublimiter collocavit.

CAPUT XXX.

Apum alveari injecta eucharistia, post tres annos in summo calatho integra, et illæsa reperitur.

Alius quidam rusticola, dum ad eujusdam sortiarum sibilos virulentos male credulam aurem applicuisset,

persuasum est illi quia si ore tenendo Dominicum corpus alveariis insufflaret, apes inde plurimum profecturæ et crebriora examina mitterent et uberiora mella conficerent. Percepta igitur eucharistia et ore retenta, ad apiarium venit. Cumque per singulos calathos insufflando procederet, contigit ut hostia sacra, ab ore sufflantis elapsa, in unum calathorum per foramen intraret; quæ mox divinitus acta, superius avolvit, ibique in superiori crate congrue locata triennio latuit. Cumque peritus ille insibilator curiosius intro prospiceret, et eam minime reperiret, contempsit et abiit, ipsum tamen calathum, ne amoveretur, diligenti cura notavit. Post tres itaque annos correptus ægritudine gravi, mortem in januis adesse cognovit, accersitoque **379** presbytero confusus et pœnitens, recognovit audaciam puniendam, quam superbe præsumperat, ipsamque iacturam intolerabilem quam postea negligenter iacurrerat. Percunctante autem presbytero utrumne præsepium illud agnosceret, in quod hostia cecidisset, respondit sese optime scire, nec distulit incontinenti ostendere. Tunc igitur effracto canistro, presbyter, et qui aderant multi reppererunt Dominicum corpus diligenter et honeste reconditum in superiori statu, ita prorsus integrum atque decorum ac si fuisset ibidem ea die repositum.

CAPUT XXXI.

In Sardinia, cuidam presbytero de pœnis alterius vitæ multa divinitus revelantur.

Fuit in insula Sardinie sacerdos quidam honestæ conversationis, qui etiam ibi præerat cuidam ecclesie parochiali. Erat autem eadem ecclesia extra villam ædificata, atque ab omni hominum habitatione remota. Quadam itaque vice cum missam ibidem celebraret, hora perceptionis invenit hostiam super corporale fractam atque in duas partes a se ipsa divisam, quam antea consecraverat integram et sanam. Quod ubi conspexit, turbatus et anxius cum metu et admiratione sacrificium consummavit. Expleto autem ministerio cæterisque dimissis, solus ibi remansit.

Egressus itaque foras, venit et stetit in capite ejusdem basilicæ, dorso adherens ad parietem et facie versa **380** contra orientem. Qui dum ita positus ibidem aliquandiu staret, et de re quæ acciderat timide ac sollicitè cogitaret, infremuit spiritu, et inhorruerunt subito pili carnis ejus. Tunc irruente in eum nescio qua virtute externa, ita defigi atque aretari cœpit ut nullo modo posset inde moveri. Et ecce apertis oculis vidit innumeræ multitudinis turbas, equestres et pedites, coram ipso citatis gressibus transeuntes. Erant autem in eis homines promiscui sexus, diversæ ætatis et conditionis, in quibus etiam multos deprehendebat, quos antea viventes in carne cognoverat. Unus ergo ex eis, quondam sibi notus et charus, ad eum accessit, et fixo gradu cœpit cum eo familiariter loqui. Percunctante vero presbytero quænam esset aut quid etiam ageret tanta turbarum infinitas, respondit animas

esse carne solutas, quæ omnes variis pro varietate culparum deditæ pœnis, ita semper discursu reciproco longe lateque vagabantur in mundo. Quidam ex eis citius, quidam tardius liberandi erant, multorumque nihilominus pœnæ insolubiles permanent.

Dum hæc ille loqueretur, perspicienti presbytero vidit unum ex eis ante se prætereuntem, de quo vehementer expavit, dicens: « Væ mihi misero peccatori! Nunquid iste est dominus noster Balduinus, Pisanus quondam archiepiscopus, de monasterio Clarævallis assumptus? » Respondit mortuus: « Ipse est vere. » Et presbyter ad eum: « Hicne ergo tantæ professionis monachus, et tantæ perfectionis episcopus, deputatus est pœnis, quem nos autumabamus jam in cœlo gaudere cum angelis? Ille vero ait: « Pro certo agnosce quia ipse est sanctus, celsique meriti homo, et magna est ejus gloria coram Deo. **381** Sed quoniam propter ipsum inter Pisanos et Lucenses populos diuturna jam guerra versatur, propterea differtur a requie, donec inter illos ad pacem discordia revocetur. »

Dum hæc ergo dicerentur, ecce iterum quidam dives olim ac præpotens miles veniebat, deferens in gremio suo argenti pondera magna, quibus onustus atque afflictus nimis incedebat. Quem cum presbyter agnovisset, quæsit etiam de ipso cur tali supplicio subjaceret. Respondens mortuus ait: « Homo iste perversus et impius, nimium carnaliter atque tyrannice vixit: et ideo sempiternis deputatus est pœnis. Hic aliquando Jerosolymam proficiscens, pecuniam istam secum detulerat, ut eam erogando, peccata redimeret, et amicos sibi de mammona iniquitatis conciliaret. Sed, diabolo suadente, fraudavit animam suam operibus pietatis, et secum, ad propria remeans, victualia pauperum reportavit; quæ sicut ex malo collegerat, ita quoque ad cumulum mali in malum expendere non dubitavit. »

Hæc illo dicente, ecce apparuit columna jubaris immensi, ultra communem scilicet valentiam coruscantis, de cœlo usque ad terram porrecta, per quam anima quædam angelico ductu ad sidera contendebat. Quod cum presbyter ille vidisset, sciscitatus est iterum a suo collocatore quid esset. Ille vero respondit: « Ipsa est anima Constantini quondam judicis et domini Turriniani. Hæc autem per novennium, ventis et pluviis algoribusque semper exposita, a die sui exitus usque nunc in stillicidio domus suæ constitit, ibique suorum excessuum pœnas luit. Sed quia misericors et liberalis in pauperes exstitit et iudicium injuriam patientibus fecit, insuper etiam de **382** malis quæ commiserat, confessa et pœnitens exiit, idcirco misericordiam a Domino consecuta, hodierna die meretur a malis omnibus liberari, et bonis omnibus satianda ad æternam beatitudinem introduci. »

Hæc, et similia multa quæ longum est enarrare, prædictus presbyter vidit, et de omnibus quæ quærebatur suus illum confabulator instruxit. Ad ultimum

vero percunctatus est etiam de seipso. Cui ille respondit: « Ut tibi quid postulas expediam breviter, scias te indubitanter hoc anno moriturum, et secundum quod egeris recepturum. » Cum hæc ille dixisset, protinus ab eodem presbytero vale dicto pertransiit, et tunc omnis apparitio illa pariter cum eo disparuit. Presbyter autem ad seipsum reversus, et ex his quæ viderat vehementer affectus, mirabiliter in Dei timore profecit, et quamvis honeste antea viveret, postea tamen multo castigatius vixit. Visionem autem quam viderat, quibusdam religiosis ac sapientibus innotuit, et eodem, sicut audierat, anno de corpore exiens, in bona confessione migravit.

CAPUT XXXII.

Sarracena puella Christianæ religionis cupidissima, pro tuenda pudicitia, a Christiano, sed flagitioso milite, obruncata, in martyrum canonem refertur ab Alexandro papa tertio.

Opinata res est valde et per Hispaniam divulgata quam refero. Erat nuper in eadem regione Sarraceni cujusdam divitis filia, quæ **383** in Christum fideliter credens, ad Christianismum pertingere satagebat. Locuta est ergo cuidam militi Christiano, dicens: « Noverit dilectio tua me in Deum tuum sinceriter credere et baptismi gratiam ardenti animo desiderare. Si ergo volueris me ad terram tuam ducere et facere Christianam, peculium magnum quod penes me habeo repositum tibi tribuam, et meipsam quoque in conjugem tradam. Quod si me forsitan habere nolueris uxorem, medietatem ipsius pecuniæ tibi dabo, reliquam meo victui reservabo. » Igitur annuente milite et datis utrinque dextris de conservanda fidelitate, exierunt latenter a finibus paganorum, comitante eos puerulo quodam qui erat in obsequio eorum. Venientes itaque ad quoddam castrum Militum templi, cum intrare nequirent (siquidem consuetudinis erat fores ejusdem municipii propter nocturnas insidias eo tempore non reserari), diverterunt in proximum frutetum, ubi copioso igne accenso comederunt et hiberunt ex iis quæ attulerunt secum.

Expleta autem refectione, miles ille furore libidinis agitatus cum illa sua consorte concumbere cupiebat. Quod ipsa vehementer abhorrens, modis omnibus restitit ei, dicens: « Heus tu, bone Christiane, quid est quod facere tentas, ut et te ipsum et me pariter perdas? Tu in Christo renatus, ego gentilis; adhuc non licet nobis invicem commisceri. Aut ut scorto abuti me quæris. Nunquid idcirco parentum meorum temporalem contempsi honorem et gloriam, ut me in terra aliena prostibulum faciam? Hæcne ergo est puritas Christiana, quam te docente, me assequi delectabar? Recordare, obsecro, **384** Domini Dei tui, et memento quia in fide et veritate ipsius me honeste tractandam suscepisti. Habeas itaque reverentiam Christo tuo, et ne velis captivam illius tanto deonestare ludibrio. Si me consortem tori habere volueris, sustine per modicum

tempus, donec opprobrium paganitatis meæ fonte baptismatis diluatur, et tunc legitimo fœdere sociemur. Sin autem, ut dixi, meum fortasse connubium aspernaris, portionem substantiæ meæ quæ te contingit habeto, et me Christo vacare permittito. » Hæc illa dicente, nihil ille movebatur ad pietatem, sed libidine magis ac magis insaniens, minabatur ei necem inferre celeriter, nisi protinus ejus imperio consentiret. Ipsa vero Christiano more constantior, libera voce dicebat se pro tuitione pudoris mortem potius eligere gloriosam quam pudicitio prostituta ignominiosam redimere vitam. Tunc furibundus atque funestus miles, evaginato mucrone caput illius amputavit, projectumque corpus in ignem ex magna parte combussit.

Verum superna justitia de cœlo respiciens, non est passa diutius inultam remanere tanti ponderis impietatem. Statim namque præparatus ad imperium Domini, egressus est de caverna, proxima draco terribilis, qui ad eundem locum concite veniens, ac terrifico ore dehiscens, filium perditionis invasit. Cum ergo immanem illam belluam sibi de subito imminentem miser aspiceret, illico totus inhorruit, et non habens resistendi fiduciam fugere cœpit. At vero bestia celeriter insequens, et consequens fugientem, feralibus eum dentibus a dorso comprehendit: quem ad suam cavernam protinus pertrahens, in ultionem tantæ crudelitatis, morsu amarissimo devoravit. Supradictus **385** vero puerulus ista considerans, nimio terrore concussus aufugit: et facto mane veniens ad castrum, cuncta quæ acciderant per ordinem enarravit. Exeuntes itaque Templarii, spolia mortuorum ipsamque beatissimæ martyris corpus semiustum cum capite reppererunt. Quod secum deferentes, cum devotione et reverentia sepelierunt. Postmodum autem missa pro ea legatione etiam ad dominum papam Alexandrum, indicatum est ab eo ut in ecclesia cum honore tumularetur, et quasi martyr inter martyres haberetur, utpote quæ amore castitatis occubuit, et pro prio sanguine baptizata, martyrii coronam Domino largiente promeruit.

CAPUT XXXIII.

Igneo spectro deterrentur monachi Burlencurtis, a thesauro quem quidam somniarat, effodiendo.

Homo quidam de villa, quæ dicitur Lousa, in episcopatu Catalauni, cum sæpius somniasset statuatam quamdam ab antiquis temporibus in proximo luco humi latere reconditam, ipsamque a monachis Burlencurtis esse reperiendam, curavit eisdem fratribus indicare hujusmodi visionem. Hoc autem sæpius faciens, tandem persuasit ut quærerent. Perrexerunt itaque sedecim fratres ad ipsum locum, præambulo somniatore, cœperuntque fodere in terram, spe fortunæ magis, quam desiderio statuæ reperiendæ. At vero isdem locus in ingressu nemoris positus erat, cui etiam latissima campi planities extrinsecus adiacebat. Cumque paululum **386** excavassent, esse apparuit eis in ipsa planitie fo-